Innhold

Forord 5

1 Hva er nedbemanning? 13
1.1 Definisjon 13
1.2 Overordnet om regelverket 14
1.3 Omplassering og endringsoppsigelse 14
1.4 Fallgruver ved nedbemanning 15
1.5 Praktiske råd 16

2 Hva er en sluttpakke? 18
2.1 Definisjon 18
2.2 «Gylne fallskjermer» 18
2.3 Formål 19
2.4 Forutsetninger 19
2.5 Sluttpakkens innhold 20
2.6 Aktive og passive sluttpakker 21
2.7 Praktiske råd 22

3 Oppsigelser eller sluttpakker? 23
3.1 Utgangspunktet er virksomhetens situasjon 23
3.2 Momenter 24
3.3 Praktiske råd 26

4 Rettslig rammeverk for nedbemanninger 28
4.1 Innledning 28
4.2 Overordnet om saklighetskravet 29
4.3 Saklig grunn for rasjonalisering 30
4.3.1 Den ordinære saklighetsnormen 30
4.3.2 Særlig om overføring av drift til andre 34
4.4 Saklig utvelgelse 35

4.5 Utvelgelseskrets 36
4.5.1 Overordnet 36
4.5.2 Hensyn for og imot 38
4.5.3 Rettspraksis der kretsinndeling ble akseptert . . 39
4.5.4 Rettspraksis der kretsinndeling ikke ble akseptert 43
4.5.5 Oppsummering 46
4.6 Utvelgelseskriterier 47
4.6.1 Overordnet 47
4.6.2 Nærmere om saklighetsvurderingen 48
4.6.3 Særlig om ansiennitet 51
4.7 Annet passende arbeid 52
4.8 Interesseavveiningen 56
4.9 Oppsummering og praktiske råd 60

5 Omplassering og endringsoppsigelse 63
5.1 Overordnet 63
5.2 Omplassering i kraft av styringsretten 64
5.3 Utenfor styringsretten: Endringsoppsigelse 65
5.4 Eksempel der endringsoppsigelse er aktuelt 68
5.5 Praktiske råd 68

6 Saksbehandlingen ved nedbemanninger 70
6.1 Innledning 70
6.2 Dokumentasjon for endringsbehovet 72
6.3 Drøftelser 73
6.3.1 Overordnet 73
6.3.2 Drøftelser i tariffbundne virksomheter 74
6.3.3 Virksomhet uten tariffavtale og tillitsvalgte . . . 79
6.3.4 Behandling i arbeidsmiljøutvalg (AMU) 81
6.3.5 Masseoppsigelse og varsel til NAV 81
6.4 Beslutning om veien videre og krets/kriterier for utvelgelsen 82
6.5 Styrebehandling 83
6.6 Foreløpig vurdering av hvem som anses overtallig . . . 84
6.7 Individuelt drøftingsmøte etter arbeidsmiljøloven § 15-1 85
6.8 Ledelsen tar endelig stilling til hvem som skal sies opp 87

6.9 Oppsigelsesbrevet – overlevering og formkrav 87
6.10 Oppsigelsesfrister 90
6.11 Arbeidstakers krav på begrunnelse 92
6.12 Oppsummering og praktiske råd 93

7 Tvister om lovligheten av oppsigelser 95
7.1 Innledning 95
7.2 Retten til å kreve forhandlinger 95
7.3 Søksmålsfrister 97
7.4 Retten til å stå i stilling 98
7.5 Begjæring om fratreden 100
7.6 Virkningen av usaklig oppsigelse 102
7.7 Fortrinnsrett 103
7.8 Oppsummering og praktiske råd 105

8 Sluttpakker 107
8.1 Innledning 107
8.2 Faste sluttpakkeordninger 108
8.3 Fremgangsmåten ved adhocordninger 109
8.3.1 Innledning 109
8.3.2 Tilbud til konkrete personer 110
8.3.3 Åpen ordning som alle kan søke på 110
8.4 Oppsummering og praktiske råd 112

9 Opplegg for sluttpakkeordning 114
9.1 Innledning 114
9.2 Aktiv sluttpakke og skattefritak 114
9.3 Advokatkostnader 117
9.4 Hvem skal tilbys sluttpakke? 117
9.5 Nivå 118
9.6 Fratredelsesdato, utbetalingsmåte, feriepenger, forsikring og pensjon 119
9.7 Fortrinnsrett og avkorting 120
9.8 Andre forhold som bør reguleres 121
9.9 «Fallgruver» og andre punkter å være særlig oppmerksom på 122
9.10 Forhåndsavtale om etterlønn – øverste leder 123
9.11 Oppsummering og praktiske råd 125

10 Virkningen av at sluttpakkeavtale er inngått 127
10.1 Innledning 127
10.2 Virkninger for arbeidsgiveren 127
10.3 Virkninger for arbeidstakeren 127
10.4 Praktiske råd 128

11 Sluttpakker omtalt i media 130
1999 Nycomed Pharma og BP Amoco 130
2000 Amersham og Dagbladet 131
2001 Radiokanalen P4 131
2002 Norsk Hydro, Braathens og Telenor 131
2003 Finansbanken, Mesta, Nordea og Enskilda Securities 132
2004 Arbeiderpartiet, Aftenposten, Rederiet Bergesen, Statskonsult og EDB Business Partner 133
2005 Vestfold fylkeskommune 134
2006 Partiet SV 134
2007 Statoil og Hydro 135
2008 TV2 135
2009 Mediehus 135
2010 TV2 og Hadsel kommune 135
2011 Horten videregående skole 136
2012 Fædrelandsvennen 136
2013 DNB 137
2014 Sparebanken Vest 137
2015 Oljeselskap 137
2016 Mediebedrift 138
2017 Oljeservicefirma 138
2018 Bonnier Media 139
2019 Telenor 139
2020 Ferroglobe Mangan og Brav 139
2021 SpareBank 1 SMN 139
2022 SpareBank 1 Sørøst-Norge 140

12 Noen eksempler på sluttpakkeordninger 141
12.1 Innledning 141
12.2 Sluttpakkeordning i kommunikasjonsbedrift 2017/2018 141

12.3 Sluttpakkeordning i medlemsorganisasjon 2017 144
12.4 Sluttpakkeordning i produksjonsbedrift 2018 146
12.5 Sluttpakkeordning i reisebyrå 2019 148
12.6 Sluttpakkeordning i statseid virksomhet 2021 149

13 Sentrale dommer om nedbemanning 150
13.1 Innledning 150
13.2 Dommer der arbeidsgiver vant frem 150
AR-2020-6 – Betydningen av saksbehandlingsfeil etter tariffavtale 150
AR-2018-18 – Nedbemanning i NRK – Kretsinndeling 151
Rt-2015-1332 – «Gresvig» – Kretsinndeling og interesseavveiningen 152
Rt-2011-609 – SAS – Utvelgelseskriterier og aldersdiskriminering 155
Rt-2008-749 – Posten Norge AS (Posten I) – Annet passende arbeid 156
Rt-2000-1958 – Posten Norge BA – Begjæring om fratreden 157
Rt-1996-1401 – Autronica Offshore AS – Ansiennitet og illojalitet 157
Rt-1992-776 – Sparebanken Nord-Norge – Kretsinndeling 158
Rt-1992-1681 – Ragnar Evensen AS – Begjæring om fratreden 159
Rt-1986-879 – Kåre Hillesland AS – Utvelgelseskriterier 159
Rt-1984-1058 – Nationaltheatret – Saklighetskriteriet . 160
13.3 Dommer der arbeidstaker vant frem 161
HR-2019-1986-A – Nedbemanning i Telenor – Utvelgelseskrets 161
HR-2019-424-A – Nedbemanning i Skanska – Utvelgelseskriterier 162
HR-2018-1189-A – Nedbemanning av gravid arbeidstaker 163
HR-2018-880-A – Linjebygg – Annet passende arbeid 164

HR-2017-561-A – Posten II – Krets, kriterier og interesseavveining 166
AR-2016-17 – Nokas – Kretsinndeling 167
ARD-2006-286 –Schøyens Bilcentraler – Utvelgelseskriterier 169
Rt-1972-1330 – Grand Hotel Tromsø – Saksbehandlingsfeil 170

Vedlegg 172
Vedlegg 1 – Taushetserklæring for tillitsvalgte 173
Vedlegg 2 – Drøftingsprotokoll tillitsvalgte 174
Vedlegg 3 – Drøftingsprotokoll ansattrepresentant 175
Vedlegg 4 – Innkalling til individuelt drøftingsmøte 176
Vedlegg 5 – Referat fra individuelt drøftingsmøte 177
Vedlegg 6 – Mal for oppsigelse ved nedbemanning 180
Vedlegg 7 – Mal for endringsoppsigelse 182
Vedlegg 8 – Mal for individuell sluttavtale 184
Vedlegg 9 – Mal for sluttpakkeordning 188
Vedlegg 10 – Arbeidsmiljøloven kapittel 15 193
Vedlegg 11 – Utdrag fra Hovedavtalen LO–NHO 203

Litteratur 213

Stikkordregister 215